

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הכא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך פלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך פלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. פן אברהם השתדל וחסר באר מים (וכו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

וכעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטר בו בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בזה ולא מתעטר להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבוננו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה נח) ונחף ה' תמיד והשביע

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דיידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיזן, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (וכו יצחק), יעקב אשפח ליה מתתקן, ויתיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלו ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדי מניה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה. ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

ישעיה נח) ונחף ה' תמיד והשביע

וְנַחֲךָ י"י תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֶׁךָ
וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ וְגו'. הַי קָרָא אוֹקְמוּהָ
וְאִתְּמַר. אָבֵל בְּהַאי קָרָא, בִּיה אִתְּתַקְפוּ מְאִרִי
מְהִימְנוּתָא דְאַבְטַח לֹוֹן לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְנַחֲךָ
י"י תְּמִיד בְּהַאי עֵלְמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְנַחֲךָ י"י,
פִּינֹן דְאַמְר וְנַחֲךָ י"י, אֲמַאי תְּמִיד. אֲלָא דָא
תְּמִיד דְבִין הָעֲרַפִּים, דְאַיְהוּ אִתְּתַקַּף תַּחוּת
דְרוּעִיה דְיִצְחָק, וְדָא הוּא חוּלְקָא לְעֵלְמָא
דְאַתִּי, מְנַלֵּן מְדוּד דְכַתִּיב, (תהלים כג) יְנַחֲנִי
בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוּ.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֶׁךָ, (ישעיה נח) דָא
אֲסַפְקֵלְרִיָא דְנַהֲרָא, דְכָל נְשַׁמְתִּין
אִתְּהַנֵּן לְאֲסַתְפְּלָא וּלְאִתְעַנְגָא בְּגוּוּהָ.
וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ, הַי קָרָא לָאו רִישִׁיָּה
סוּפִיָּה. אִי נְשַׁמְתִּיה דְצִדִיקָא, (סלקא לעילא, נ"א אִתְהַנֵּן
בְּעֵדוּנָא דָא דְלֵעִילָא) מְאִי וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ. אֲלָא הָא
אוֹקְמוּהָ. דָא תַּחֲתִית הַמְתִּים, דְזַמִּין קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲרִיָא מַתְיָא וּלְאַתְקַנָּא לֹוֹן
לְגִרְמוּי דְכַר נֶשׁ לְמַהוּי כְּקַדְמִיתָא בְּגוּפָא
שְׁלִים. וְנְשַׁמְתָא אִתְּוֹסַפַּת נַהֲרָא גו
אֲסַפְקֵלְרִיָּא דְנַהֲרָא, לְאַתְנַהֲרָא עִם גּוּפָא
לְקַיִמָא שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי.

וּבְגִין כְּךָ פְתִיב, וְהֵייתָ כְּגִן רֹוָה. מְאִי כְּגִן
רֹוָה, דְלָא פְסָקוּ מִיְמוּי עֲלֵאִין, לְעֵלְמָם
וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין, וְהַי (גוּפָא) גִינְתָא אִתְשַׁקִּי
מַנְיָה, וְאַתְרוּי מַנְיָה תְּדִיר. (דף קמא ע"ב) וְכַמּוּצָא
מִים, דָא הַהוּא נְהַר דְנַגִּיד וְנַפְיָא מַעְדָן וְלָא
פְסָקִין מִיְמוּי לְעֵלְמִין.

תָּא חֲזִי, בִּירָא דְמִיין נְבָעִין, הַי אִיהוּ רִזָּא
עֲלָאָה בְּגוּ רִזָּא דְמְהִימְנוּתָא. בִּירָא דְאִית
בִּיה מוּצָא מִים, וְאִיהוּ בִּירָא דְאַתְמְלִיָּא
מְהִימְנוּתָא מוּצָא מִים, וְאִינֹן תְּרִין דְרִגִין דְאִינֹן
חַד, דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא כְּדָקָא יְאוּת.

בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעֲצַמְתֶּיךָ
יַחְלִיץ וְגו'. הַפְסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ
וְנַתְבָּאָר. אָבֵל בְּפְסוּק הַזֶּה בּו
הַחֲזִיקוּ בְּעֵלֵי הָאֲמוּנָה שְׁהַבְטִיחַ
לְהֵם לְעוֹלָם הַבָּא. וְנַחֲךָ ה' תְּמִיד
- בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְנַחֲךָ ה', פִּינֹן שְׁאָמַר וְנַחֲךָ ה',
לְמָה תְּמִיד? אֲלָא זֶה הַתְּמִיד שֶׁל
בֵּין הָעֲרַפִּים שֶׁהוּא הַתְּחִיבָה פְתַח
זְרוּעוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְזֶהוּ הַחֲלִיק
לְעוֹלָם הַבָּא. מִנֵּן לְנוּ? מְדוּד,
שְׁפָתוֹב (תהלים כג) יְנַחֲנִי בְּמַעְגְלֵי
צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוּ.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֶׁךָ - זו
הָאֲסַפְקֵלְרִיָּה הַמְאִירָה שְׁכָל
הַנְּשַׁמְתִּים נַהֲנוּת לְהַסְתַּפֵּל
וּלְהַתְעַנֵּג בְּתוֹכָהּ. וְעֲצַמְתֶּיךָ
יַחְלִיץ - הַפְסוּק הַזֶּה אֵינן רִאשׁוֹ
סוּפּוֹ. אִם נְשַׁמְתוֹ שֶׁל הַצִּדִיק וְעוֹלָה
לְמַעְלָה, נִיא נַהֲנוּת בְּאוּר שֶׁל מַעְלָה, מַה זֶה
וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ? אֲלָא הַזֶּה
פְּרִשׁוּיָה, זו תַּחֲתִית הַמְתִּים.
שְׁעִתִּיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַחֲיוֹת אֶת הַמְתִּים וּלְתַקֵּן אֶת
עֲצָמוֹת הָאָדָם שֶׁיְהִיוּ כְּבָרָא שׁוֹנֵה
בְּגוּף שְׁלֵם, וְהַנְּשַׁמָּה מוּסִיפָה
אוּר בְּתוֹף הָאֲסַפְקֵלְרִיָּה הַמְאִירָה
שְׁתַּאֲרִיר עִם הַגּוּף לְכַרִּית שְׁלֵם
כְּרִאוּי.

וּמִשׁוּם כְּךָ כְּתוּב וְהֵייתָ כְּגִן רֹוָה.
מַה זֶה כְּגִן רֹוָה? שְׁלָא פּוֹסְקִים
מִיְמִיו הָעֲלִיוֹנִים לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי
עוֹלָמִים. וְהֵנּוּ (וְהַנְּהִיף) הַזֶּה נֶשְׁקָה
מִמֶּנּוּ וּמִתְרַוָּה מִמֶּנּוּ תְּמִיד.
וְכַמּוּצָא מִים - זֶה הַנְּהַר הַהוּא
שְׁשׁוּפֵעַ יוּצָא מִעֵדָן, וְלָא
פּוֹסְקִים מִיְמִיו לְעוֹלָמִים.

בָּא רָאָה, בְּאֵר שֶׁל מִים נוֹבְעִים
זֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן בְּתוֹף סוּד
הָאֲמוּנָה. בְּאֵר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּצָא
מִים, וְהִיא בְּאֵר שְׁמַתְמִלָּא
מִמוּצָא הַמִּים הַהוּא, וְהֵם שְׁתֵּי
דְרָגוֹת שֶׁהֵן אַחַת, זְכָר וּנְקֵבָה
יַחַד כְּרִאוּי.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצָא מִים וְהֵהוּא בִּירָא
אֵינּוּן חַד, וְאֶקְרִי כֹּלָא בָּאָר. דְּהָא הֵהוּא
מְקוֹרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא
אֲתַמְלִי. וּמֵאן דְּאֶסְתַּפֵּל בְּבִירָא דָּא, אֶסְתַּפֵּל
בְּרִזָּא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא
דְּאֶבְהוֹן, דְּמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמִיָּא גּוֹ רִזָּא
עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְקוֹרָא וּבִירָא
וְכֹלָא חַד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דְּזַמִּינִין
בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא
כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָּא דְקָרְבָּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא
דָּא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ
וּלְשִׁמְרָהּ, אֲלִין קָרְבָּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָּא,
יִתְפַּשְׁטוּן מְבוּעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
(משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיהֶם חוּצָה בְּרַחֲבֹת פִּלְגֵי
מַיִם, וּבְגִין כֶּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ
תְּרוֹנָה בְּרַחֲבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא
אִיהוּ רִזָּא עֲלָאָה. מָאֵי חֲכָמוֹת, אֲלִין חֲכָמָה
עֲלָאָה וְחֲכָמְתָּא זַעִירָא דְאַתְּפִלִּילת בָּהּ
בְּעֲלָאָה וְשָׂרִיא בָּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי
סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיידַע
וְלֹא אִיהִי בְּאַתְגְּלִיא, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח)
לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָּה וְגוֹ, כִּד אֲתַפְּשִׁטַּת
לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנְהֲרָא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי,
וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי מִנִּיהּ. כִּדְתַנֵּן עֵלְמָא
דְאַתִּי אֲתַבְּרִי בְּיוֹ"ד, וְאַתְּפִסִּיא הָאֵי חֲכָמָה
תַּמָּן וְאֵינּוּן חַד. בְּזַמְנָא דְאַתְעַתֵּד (נ"א דְאַתְעַפֵּר נ"א
דְאַתְעַבֵּד) כֹּלָא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי כִּדְקָאֲמַרְנָן,
כִּדִּין הוּא חֲדוּה לְאַתְנַהֲרָא, וְכֹלָא בַּחֲשָׁאֵי
דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וְכֹא וִירָאָה, אוֹתוּ מוֹצָא מַיִם
וְאוֹתָהּ בָּאָר הֵם אֶחָד, וְהַכֵּל
נִקְרָא בָּאָר, שְׁהֵרִי אוֹתוּ הַמְּקוֹר
שְׁמִכְנִיס וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,
וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שְׁמִסְתַּפֵּל
בְּבָאָר הַזֶּה, מִסְתַּפֵּל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן
שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
שְׁמִשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בָּאָר מַיִם
בְּתוֹף סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לְהַפְרִיד
בֵּין הַמְּקוֹר וְהַבָּאָר, וְהַכֵּל אֶחָד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת - רְמִיז
שְׁעִתִּידִים בְּנוֹי לְעֵבֵד וּלְתַקְּנָן אֶת
הַבָּאָר הַזֶּה פְּרָאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת
וְהָעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)
וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ
וּלְשִׁמְרָהּ. אֵלוּ הַקְּרַבְנוֹת
וְהָעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ
מִעֵינֵיהֶם לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ
שְׁנֵאֲמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיהֶם
חוּצָה בְּרַחֲבוֹת פִּלְגֵי מַיִם,
וּמִשׁוּם כֶּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת.
רְבִי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (שם א)
חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוֹנָה בְּרַחֲבוֹת
תִּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוּ
הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה
הַקְּטָנָה שְׁנִכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוֹרְהָ
בָּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה - בָּא רָאָה, הַחֲכָמָה
הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל
הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָהּ
בְּגֵלוּי, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (איוב כח) לֹא
יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָּה וְגוֹ.
כְּשִׁמְתַּפְּשִׁטַּת לְהָאִיר, מְאִירָה
בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא
נִבְרָא מִמֶּנָּה, כְּפִי שְׁשִׁנְיָנוּ,
הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹ"ד,
וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שָׁם, וְהֵם
אֶחָד בְּזַמָּן שְׁמִתִּיצֵב [שְׁמִתְעַפֵּר נ"א
שְׁנִינְשָׁה] הַכֵּל בְּסוּד הָעוֹלָם
הַבָּא, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אֲזִי הִיא
הַשְּׁמִחָה לְהִיּוֹת מְאִירָה, וְהַכֵּל
בַּחֲשָׁאֵי, שְׁלֹא נִשְׁמַע בַּחוּץ
לְעוֹלָמִים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מפאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוככים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תמן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שפתיב בחוץ תרנה, שתיי מפאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שפתיב (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה פתיב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל פן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל כראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שפתיב פי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ, והרי פשוטה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, פתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מפאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל ככביא דנהרין, ואיהו מבוועא דמימוי לא פסקין. כמה דאתמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תמן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מפאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (נ"א למהו שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זפאין אינון צדיקיא דעובדיהון לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) פי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום